

Google Scholar és Windows Live Academic Search – aktuális fejlesztések a tudományos területen alkalmazható keresőmotorok terén

Az internetes oldalakon a különféle webes keresőmotorok által nyújtott adathozzáférés évről évre mind népszerűbb, mindamelllett az internet kínálta hatalmas tudásmennyiséggel a felhasználók legtöbbször csak a webes keresőmotorok által nyújtott módon látják, annak azon szeleteit és olyan elrendezésben, ahogyan azt a népszerű webes keresőmotorok saját belső, a felhasználó számára nem is igen követhető logikájukkal feltárják. Mindamelllett a legtöbb internetes adatbázis-keresővel ellentétben ingyenesek, az adatbázis-keresőkkel és különféle könyvtári OPAC-okkal szemben használatuk előtanulmányokat és különféle ismereteket nem igényel, azoknál könnyebben kezelhetők, és egyszerre számos területet is lekérdeznek, így ez utóbbiakat népszerűségben egyre jobban felülmúlják. A webes keresők használatának azonban árnyoldalai is vannak. Ömlesztve, szakmai rendezettség és válogatás nélkül adják át a találatokat, különösen az orvostudományok területén. Erre az ellentmondásra kínálnak választ a tudományos keresőmotorok.

Az ún. „*Láthatatlan Akadémiai Hálózat*” (*Academic Invisible Web*) a mély web részeként az internet egy mélyebb szintjére leereszkedve a különféle akadémiai intézetek, adatbankok, kiadók - nyilvános keresőmotorok által amúgy le nem kereshető, illetőleg csak megfelelően jogosult felhasználóknak elérhető - dokumentumait kívánja láttatni. Ezen dokumentumok halmazát, a „láthatatlan hálót” (*invisible web*) kívánja az *Academic Invisible Web* kereshetővé és láthatóvá tenni. Nagy figyelmet szentel a hagyományos bibliográfiai munka látókörébe nemigen kerülő dokumentumoknak, és emellett a szakmailag legértékesebb anyagok válogatását kínálja fel.

Ennek a területnek a keresése a különféle motorokkal szemben igen magas szakmai elvárásokat támaszt, amelynek két piaci versenytárs a Micro-

soft és a Google egy-egy terméke, a *Windows Live Academic Search*, és a *Google Scholar* próbál megfelelni. Mindkettő a szakmai, tudományos tartalmak regisztrálására és feltárására létrejött *CrossRef Search Pilot Project* (<http://www.crossref.org>) alapján indította el fejlesztését.

A *Google Scholar* (<http://scholar.google.com>) felhasználónak találatként teljes szöveget, linket (megfelelő jogosultság esetén itt is teljes cikket), hivatkozást - offline könyvinformációkkal kiegészítve, vagy könyvbibliográfiai információkat kínál fel, elsősorban a jelesebb szakfolyóiratok cikkeire építve, a rangsorolást a relevanciára és az időszűrésre alapozva. Az index méretét 500 millió objektumra becsülik, de ez a szám állandóan növekszik. A források körének lefedettségéről nem kínál információt. A projektben részt nem vevő kiadók cikkei más utakon ugyancsak bekerülnek az elérhető adatok körébe. Az indexek aktualizálásának gyakoriságát tekintve, a Google jelentősen felülmúlja versenytársait, mindamelllett sok régóta nem aktualizált oldalt kínál fel.

Helyettesítő jeleket az egyéb Google keresőkhöz hasonlóan itt sem használ, szerzőre, forrásra és megjelenési dátumra lehet keresni, címekre nem. A találatokat relevancia szerint rendezve jeleníti meg, amelynek szempontjai: a teljes szöveg megléte, a szerző személye, a kiadó, illetve a cikk hivatkozottsága. Ugyanazon cikk többféle példányban meglévő változatait igyekszik csoportosítani. Mindez automatikusan zajlik, eredményük így sajnos hibás is lehet. A német nyelvű változat célul tűzte ki a fellelhető teljes német anyag indexelését. A legújabb irodalom az indexekben gyakran háttérbe szorul, az időbeli szűrés a „legkorszerűbb” találatok között bennhagyja a két-három éves cikkeket is. Mindamelllett a talált publikációkra vonatkozó, azóta történt hivatkozásokat felkínálva a

"hóglyó effektus" elvén kereső elvezet a legújabb cikkekhez is. A Google Scholar együttműködik a könyvkeresőkkel, és kis mértékben elsősorban hozzáférési információ tekintetében már a könyvtári adatbázisokkal is. Ez utóbbiakkal az együttműködés, a szakmai kifogások és a versenyhelyzet miatt nem tekinthető problémamentes.

A *Windows Live Academic Search* (WLAS, <http://www.live.com>) az MSN windows „Live” eleme igazából egy böngésző desktop alkalmazás, hasonló a *Google Personalized Desktop*hoz. Ugyancsak a *CrossRef* adatait használja fel, azonban mind az aktualizálás, mind a feltárt adatmennyiség tekintetében elmarad a Google Scholartól. A WLAS index mintegy nyolcmillió tételt tár fel. A találatoknál nincs mód eljutni az idézett tételekhez. A keresési lehetőségek hasonlóak mint versenytársánál, de strukturált keresésre itt nincs lehetőség. A keresőmotor együttműködik a Cite Seer hivatkozási adatbankkal, amely elsősorban az informatika tudományterületével foglalkozik. A Google Scholarral ellentétben a hivatkozott dokumentumokról nem szolgáltat metaadatokat. A megjelenítésben a windows Live Web 2.0 technológiát fogja alkalmazni. A kereső és megjelenítő felület számos kényelmes megoldással, pl. korlátlan görgetési lehetőséggel, illetve a jövőben különféle kereső makrók letöltési és beállítási lehetőségével örvendezteti meg a felhasználót. Ugyancsak igyekszik együttműködni a könyvtárakkal, az egyetemekkel és a könyvkiadókkal az adatfeltárás tekintetében. Vetélytársához hasonlóan van *Book Publisher Programja*, és tervezi a Windows Live Book Search beindítását. A Microsoft emellett belép az *Open Content Alliance*-ba is.

Azzal, hogy a tudományos kiadók állományukat a szakirodalmi keresőmotoroknak felkínálják, komoly versenyhelyzet áll elő, az egyelőre még a drága adatbázisokat használó könyvtárakkal szemben.

A szakirodalmi keresőmotorok, jóllehet ma még nem olyan sokoldalúak, mint az adatbázis-keresők, de jelentős fejlődést tudhatnak maguk mögött, könnyen és gyorsan használhatók. Egyelőre még a keresőmotoroknak is bővíteniük kell a teljes szöveges hozzáférési lehetőségek kínálatát. Hogy a versenyben helyt tudjanak állni, a könyvtári keresőknek is törekedniük kell a teljes szöveges anyagok minél nagyobb mértékű felkínálására, és a különféle dokumentumtípusok teljes spektrumának összehangolt feltárására, együttes szolgáltatására, a korábbi dokumentum- és kereséstípusokra vonatkozó korlátozások feladására. Az OPAC-oknak könyvtári keresőmotorokká kell válniuk. Jelentős ilyen kezdeményezés a BASE keresőmotor, a bielefeldi könyvtár fejlesztése.

A könyvtáraknak törekedniük kellene, hogy a felhasználóknak egyérteemű legyen, mely találatok származnak az ő adatbázisaikból. Ennek érdekében a könyvtárak akár egységes, interneten való megjelenítési formában is megegyezhetnének. Együttműködve a szakirodalmi keresőmotorokkal a könyvtárak bővíthetnék felhasználói körüket, a könyvtári szabványok webes keresőknél való érvényesítésével annak szakmai színvonalát emelhetnék, és a meglévőnél szélesebb körben tehetnék ismertté értékes állományukat.

/SÖLLNER, Konstanze: Google Scholar und Windows Live Academic Search - aktuelle Entwicklungen bei wissenschaftlichen Suchmaschinen. = Bibliotheksdienst, 40. köt. 7. sz. 2006. p. 828-837./

(Simon András)